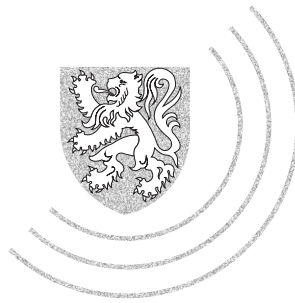

V L A A M S P A R L E M E N T

Zitting 2001-2002

15 mei 2002

ONTWERP VAN DECREET

houdende instemming met :

- 1. de overeenkomst tussen de Belgisch-Luxemburgse Economische Unie en de regering van de republiek Bolivië inzake de wederzijdse bevordering en bescherming van investeringen, ondertekend in Brussel op 25 april 1990 :**
- 2. de overeenkomst tussen de Belgisch-Luxemburgse Economische Unie en de republiek Paraguay inzake de wederzijdse bevordering en bescherming van investeringen, ondertekend in Brussel op 6 oktober 1992 ;**
- 3. de overeenkomst tussen de Belgisch-Luxemburgse Economische Unie en de regering van de republiek Venezuela inzake de wederzijdse bevordering en bescherming van investeringen, ondertekend in Brussel op 17 maart 1998 ;**
- 4. de overeenkomst tussen de Belgisch-Luxemburgse Economische Unie en de regering van de federatieve republiek Brazilië inzake de wederzijdse bevordering en bescherming van investeringen, ondertekend in Brasilia op 6 januari 1999.**

MEMORIE VAN TOELICHTING

I. Algemene bespreking

1. Betekenis van de overeenkomsten

– Doel en opzet van de overeenkomsten

In het algemeen staat de Vlaamse regering positief ten opzichte van het sluiten van internationale investeringsakkoorden, die van belang zijn voor Vlaamse investeerders in het buitenland. Alhoewel buitenlandse investeringen reeds worden beschermd door nationale wetgevingen, biedt een bilateraal verdrag bijkomende waarborgen wegens de voorrang van het internationaal recht op het interne recht van een staat.

De doelstelling van dergelijke overeenkomsten is, naast het aanmoedigen van investeringen, het bieden van een garantie voor een maximale bescherming aan de investeerder, zoals de waarborgen voor een billijke en rechtvaardige behandeling van de investering, de clausule van de meest begunstigde natie om discriminatie te voorkomen, een vergoedingsplicht bij onteigenende maatregelen en de vrije overmaking van inkomsten. Bovendien creëren zulke overeenkomsten een eigen juridisch kader waarin investeringsgeschillen kunnen geregeld worden en waarbij de investeerder een beroep kan doen op internationale arbitrage.

– De overeenkomsten vormen gemengde verdragen

Dergelijke internationale overeenkomsten ten gunste van investeringen in het buitenland zijn verdragen in de zin van het volkenrecht of internationaal publiek recht. Het zijn juridisch bindende en afdwingbare akten onderschreven door volkenrechtelijke rechtspersonen, in casu drie onafhankelijke en soevereine staten en drie deelstaten met een grondwettelijk toegekende bevoegdheid om verdragen te sluiten. Die akten vormen de rechtsgrond voor rechten en verplichtingen in hoofde van die zes overheden en rechtstreeks in hoofde van investeerders op elkaars grondgebied. Overeenkomstig artikel 167 van de Grondwet, worden alle verdragen gesloten door de daartoe bevoegde regeringen en aan hun parlementen ter instemming voorgelegd, vooraleer ze uitwerking kunnen hebben.

Het zgn. “gemengde” karakter van de BLEU-overeenkomsten inzake investeringen werd in april

1995 unaniem aanvaard door de leden van de Interministeriële Conferentie voor Buitenlands Beleid (ICBB). Zowel de Gewesten als de federale overheid worden namelijk in principe bevoegd geacht. Dergelijke overeenkomsten worden gemengde verdragen genoemd wegens de gezamenlijke bevoegdheidsuitoefening op het federale en het federeerde niveau.

De Gewesten zijn immers bevoegd voor het economisch beleid, alsook voor het afzet- en uitvoerbeleid, overeenkomstig artikel 6, § 1, VI, eerste lid, 1° en 3° van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen (BWHI), zoals gewijzigd. De federale overheid blijft bevoegd inzake de verzekering van invoer-, uitvoer- en investeringsrisico's (art. 6, § 1, VI, eerste lid, 3°, BWHI), het handelsrecht, het vennootschapsrecht en de regelgeving voor de vestiging van bedrijven met uitzondering van die in de toeristische sector (art. 6, § 1, VI, vijfde lid, 5° en 6° BWHI).

Daarom bepaalt het eerste artikel van het bijgevoegde ontwerp van decreet dat het een gewestaangelegenheid betreft. De vier volgende artikelen houden in dat het Vlaams Parlement zijn goedkeuring verleent aan de voorliggende overeenkomsten, zodat ze in werking kunnen treden na de instemming van de betrokken parlementen en na de internationale ratificatie door de federale overheid en door het partnerland.

2. Schets van de partnerlanden

BOLIVIA

– Politieke gegevens

De republiek Bolivia telt circa 8 miljoen inwoners. Het land heeft een oppervlakte van 1.098.850 vierkante kilometer en is onderverdeeld in 9 departementen.

Etnisch gezien is ongeveer 57% van de Boliviaanse bevolking van Indiaanse afkomst (Quechua, Aymara, Tupi, Guarani). Toch is de politieke macht in dit land sedert de onafhankelijkheid in 1825 steeds in handen geweest van een minderheid van Europese afkomst. Meer dan de helft van de bevolking spreekt de Indiaanse talen (Quechua, Aymara en Guarani).

Sucre is de constitutionele hoofdstad van Bolivia maar de regering zetelt in La Paz. Bolivia heeft een parlementair tweekamersysteem met een Kamer

van Volksvertegenwoordigers (130 leden) en een Senaat (27 leden).

De belangrijkste politieke partijen zijn de *Acción Democrática Nacionalista* (Nationalistische Democratische Actie ADN), gesticht door Bánzer, de *Movimiento de la Izquierda Revolucionaria* (Revolutionaire Linkse Beweging MIR), de *Unidad Cívica Solidaridad* (Solidaire Burgerlijke Unie UCS), de *Movimiento Nacionalista Revolucionario* (Nationale Revolutionaire Beweging MNR), de *Conciencia de Patria* (Patriottische Bewustzijn Partij CONDEPA) en de *Nueva Fuerza Republicana* (Nieuwe Republikeinse Macht NFR).

Ook van belang in het politieke landschap zijn de vakbonden en de etnische (inheemse) organisaties. In de jaren negentig hebben ook de milieubewegingen aan belang en invloed gewonnen. De grootste vakbonden zijn de Boliviaanse Arbeiders Federatie (COB) en de Sole Arbeidsorganisaties of Landbouwarbeiders van Bolivia (CSUTCB). De Inheemse Confederatie van de Oostelijke Regio Chaco en Boliviaanse Amazone (CIDOB) en de Guarani Volks Assemblee (APG) zijn de belangrijkste inheemse organisaties.

In het politieke verleden van Bolivia heeft het leger steeds een grote rol gespeeld. In twee belangrijke militaire conflicten in de 19de en 20ste eeuw verloor Bolivia zijn kustgebieden. Tijdens de Pacific War die tussen 1879 en 1883 werd uitgevochten met Chili en Peru, ging het over de strategische salpeterreserves rondom Antofagasta. In de Chaco-oorlog tussen Bolivia en Paraguay (tussen 1932 en 1935) ging het om de belangrijke zuidelijke Boliviaanse oliereserves. Als gevolg van deze gewapende conflicten verloor Bolivia de uitweg naar zee en 3/4 van zijn grondgebied in de Chaco-regio. Daarenboven diende Bolivia in 1904 het Amazonegebied Acre aan Brazilië af te staan.

Als gevolg van deze militaire nederlagen en de nazi-sympathieën van president German Busch ontstond in Bolivia een sterke anti-imperialistische beweging die uitmondde in een politieke overwinning van de MNR in de verkiezingen van 1951. Die overwinning werd echter door het leger niet erkend en een jaar later werden zeven militaire regimenten verslagen bij een volksofstand in de straten van La Paz. De burgerpresidenten Victor Paz Estenssoro en later Hernan Siles Zuazo nationaliseerden de tinmijnen en voerden een landbouwhervorming door. Tien jaar later was het elan van de MNR dusdanig verminderd dat René Barrientos, exponent van een militaire junta de verkiezingen van 1964 won. Een guerrillabeweging tegen de

nieuwe militaire bewindhebbers stak de kop op, o.a. ondersteund vanuit Cuba. In oktober 1967 werd Ché Guevara gedood door in de Verenigde Staten opgeleide elitetroepen.

Tussen 1969 en 1985 waren er wisselende militaire junta's aan de macht. Geldige verkiezingsuitslagen, waaronder de overwinning van Hernan Siles Zuazo (Democratische Populaire Unie) in 1980 werden ongeldig verklaard door de militairen. In 1982 kwam Siles Zuazo dan toch aan de macht waarbij het beheer van de staatsmijnen aan de vakbonden werd overgedragen en Bolivia een moratorium van de betaling van zijn buitenlandse schuld instelde. Bolivia werd meteen onder een handels- en kredietembargo geplaatst door het Internationaal Muntfonds (IMF), de Wereldbank en de grote banken. Het gevolg was een fiscale crisis en een hyperinflatie van duizenden percenten. Onder druk van alle sociale sectoren werden terugverkiezingen uitgeschreven in 1985 die gewonnen werden door Paz Estenssoro. Sindsdien voert Bolivia een neoliberal beleid waarbij privatiseringen en de vrijemarkteconomie een belangrijke rol spelen.

De privatiseringen werden niet zonder slag of stoot uitgevoerd. Met name de mijnwerkersvakbonden hebben jarenlang harde acties gevoerd. In 1992 begonnen de inheemse volkeren zich te roeren omdat ze zich in het voortbestaan van hun eigenheid bedreigd voelden door de agressieve ontginningsmethodes van de grote bedrijven. In 1991 werd onder de regering Zamora een Nationaal Plan voor de Verdediging en de Ontwikkeling van de Inheemse Volkeren goedgekeurd en ter uitvoering gebracht.

De regering Sanchez Lozada die in 1993 aan de macht kwam stelde zich tot doel 50% van de belangrijkste publieke industrieën te privatiseren (telecommunicatie, elektriciteit, olie, spoorwegen, luchtvaartmaatschappij) door de helft van de aandelen te transfereren naar de Boliviaanse burgers door middel van een pensioenfonds. Op die manier trachtte de regering buitenlands kapitaal aan te trekken en het Bruto Nationaal Product (BNP) te verhogen.

De cocaproblematiek heeft vooral in de jaren '90 de Boliviaanse politiek in beroering gebracht. Als onderdeel van haar regionale campagne om de cocaproductie te controleren en te elimineren drongen de VS er in 1997 sterk op aan bij de Boliviaanse regering om een wet te stemmen die het witwassen van geld afkomstig uit de cocaproductie zou onmogelijk maken. Tegelijkertijd steunde de VS Bolivia militair en financieel om cocavelden te ont-

mantelen. Reeds 3/4 van de Boliviaanse cocateelt is verdwenen.

Problematisch voor Bolivia is dat de honderdduizenden boeren die van de cocaproductie leven geen alternatieven hebben. Andere landbouwproducten zoals koffie en vruchten zijn zelfs verlieslatend voor de producenten. Bolivia dringt er dan ook sterk op aan dat er werk wordt gemaakt door de VS van de steunmaatregelen aan de boeren die omschakelden naar de legale productie.

Hugo Bánzer was in augustus 1997 de eerste Latijns-Amerikaanse ex-dictator die via verkiezingen opnieuw aan de macht kwam. Hij werd gesteund door een coalitie van 9 partijen die echter uiteenviel door onderlinge rivaliteiten en schandalen. Bovendien kreeg Bánzer ook af te rekenen met sociale onrust. Eind december 2001 vroeg een Argentijnse rechter aan Bolivia om Bánzer aan te houden wegens zijn vermeende steun aan de Argentijnse junta in de jaren zeventig. In augustus 2001 nam Bánzer ontslag om gezondheidsredenen.

Op 7 augustus 2001 werd Jorge Quiroga geïnstalleerd als de 62ste president van Bolivia. Presidentsverkiezingen zijn voorzien voor augustus 2002.

– *Mensenrechten*

Op het gebied van het respect van de mensenrechten scoort Bolivia niet bijster goed. Vooral in het kader van de uitroeiing van de cocaplantages in de zone van Chaparé zijn de Boliviaanse strijdkrachten erg brutaal opgetreden. Gelukkig nemen deze incidenten af. De positie van vrouwen, inheemse volkeren en kinderen blijft kwetsbaar. De persvrijheid is gewaarborgd ook al is de pers afhankelijk van de grote economische groepen die haar financieel steunen. De macht van de vakbonden is verdwenen met de privatisering van de mijnen.

– *Economische gegevens*

– Algemeen

Ondanks 15 jaar democratisch bewind en massale internationale steun blijft Bolivia een arm land waar 65% van de bevolking onder de armoedegrens leeft. De bestrijding van die armoede is sedert 1985 het belangrijkste streefdoel van de opeenvolgende regeringen. Het BNP per hoofd van de bevolking lag in 1998 op 1.010 US dollar.

De gemiddelde inflatie tussen 1990 en 1998 bedroeg 9,9%. In 1999 werd een inflatie van 3,13%

genoteerd en in 2000 3,41%. In 1999 was er een groei van 0,6%.

Sedert 1985 heeft de staat zich geleidelijk teruggetrokken uit de mijnbouw en de openbare diensten. Bolivia tracht zijn economie te diversifiëren om zijn afhankelijkheid van de mijnbouw te vermindere. Ondanks het vinden van grote gasvoorraden die belangrijke buitenlandse investeringen aantrokken en de agro-industriële ontwikkeling in het oosten van het land, blijft de industriële sector eerder marginaal.

De totale buitenlandse schuld van Bolivia bedraagt 6 miljard US dollar. In 1998 werd 30,2% van de exportinkomsten besteed aan de aflossing van deze buitenlandse schuld. In december 2000 werd Bolivia opgenomen op de lijst van landen die in het kader van het *Heavily Indebted Poor Countries Initiative* (HIPC) van de Wereldbank en het IMF, in aanmerking komen voor verlichting van de buitenlandse schuld. Die vrijgekomen bedragen moeten gebruikt worden voor de bestrijding van de armoede.

– Buitenlandse Investerings

Algemeen gezien is Bolivia een land dat heel weinig buitenlandse investeerders aantrekt. De lokale markt is met haar 8 miljoen inwoners veel te klein en het overgrote deel van de lokale bevolking heeft veel te weinig koopkracht om grote investeringen te kunnen verantwoorden. Toch staat het land open voor investeringen en vonden buitenlandse investeerders de weg naar Bolivia nadat privatiseringen waren doorgevoerd.

Volgens de rapporten van het federale ministerie van Buitenlandse Zaken kan men niet spreken van Belgische investeringen ter plaatse. Wel is het zo dat verschillende Belgische firma's in Bolivia vertegenwoordigd worden door andere bedrijven.

– In- en uitvoercijfers

De Boliviaanse handelsbalans is reeds enkele jaren negatief : -879 miljoen US dollar in 1998 en -704 miljoen US dollar in 1999.

De handel tussen België en Bolivia is erg beperkt. De uitvoer van België naar Bolivia bedroeg in 1998 8,4 miljoen euro, in 1999 6,5 miljoen euro en in 2000 6,9 miljoen euro. Hij bestaat vooral uit chemische producten, synthetische stoffen, machines en elektrische apparaten. De invoer uit Bolivia bedroeg in 1998 7,3 miljoen euro, in 1999 2,9 miljoen

euro en in 2000 1,8 miljoen euro. Ertsen vertegenwoordigen meer dan 90% van de invoer.

– *Buitenlands beleid*

Bolivia is lid van de Verenigde Naties, de Organisatie van Amerikaanse Eenheid (OAE), geassocieerd lid van de Zuid-Amerikaanse Handelsmarkt (Mercosur), lid van de Andes-Gemeenschap, het IMF, de Wereldbank, de Interamerikaanse Ontwikkelingsbank (BID) en het maakt deel uit van de beweging van de niet gebonden landen.

Bolivia is vooral geïnteresseerd in regionale integratie die de handel zou moeten bevorderen en zijn rol als kruispunt in de regio en als energieleverancier voor zijn burens zou moeten versterken.

– *Samenwerking met Vlaanderen*

De samenwerking met Vlaanderen is minimaal. Als concentratieland voor het federale, Belgische ontwikkelingssamenwerkingsbeleid worden er veel projecten in Bolivia uitgevoerd voor rekening van de Belgische coöperatie. De directe bilaterale hulp in dit kader bedraagt 7,5 miljoen euro per jaar.

In Vlaanderen bestond er een bescheiden samenwerkingsverband tussen de steden Mechelen en Sucre. Deze samenwerking werd in 1999 echter stopgezet door Mechelen. In 2002 neemt Mechelen het initiatief om de samenwerking nieuw leven in te blazen.

Vlaanderen werkt via de Vlaamse Interuniversitaire Raad (VLIR) samen met een universiteit in Cochabamba. De Franse Gemeenschap en het Waalse Gewest hebben een akkoord lopen met Bolivia en zijn actief op de terreinen van onderwijs, volksgezondheid, cultuur, medisch onderzoek, natuurlijke rijkdommen en leefmilieu.

In oktober 1998 werd de toenmalige Boliviaanse vice-president Quiroga door de Vlaamse minister-president ontvangen in Brussel. Concrete samenwerkingsinitiatieven zijn er echter niet voortgekomen uit deze ontmoeting.

PARAGUAY

– *Politieke gegevens*

Negentig percent van de Paraguayanen is van gemengde afkomst van autochtone volkeren en Spaanse kolonisten. De oorspronkelijke inwoners, de Guaraní, maken nog slechts vijf percent van de bevolking uit. Verder zijn er nog Duitse, Italiaanse,

Argentijnse en Braziliaanse minderheden. De bevolking is geconcentreerd rond de hoofdstad Asunción.

Paraguay is een democratische republiek. Het Nationaal Congres bestaat uit de Senaat (45 leden) en de Kamer van Volksvertegenwoordigers (80 zetels). De leden worden verkozen voor een termijn van vijf jaar. In 1992 werd een nieuwe grondwet van kracht.

Paraguay is een geïsoleerd land. Het heeft geen verbinding met de zee. Bovendien werd het van de jaren vijftig tot eind van de jaren tachtig, ten tijde van de militaire dictatuur van generaal Stroessner, door iedereen gemeden. Paraguay was het Albanië van Latijns-Amerika.

Stroessner kwam in 1989 ten val maar het land heeft sindsdien te kampen met een chronische politieke instabiliteit die de regering verlamt en economische hervormingen die een einde zouden moeten maken aan ongelijkheid en favoritisme, tegenhouden. Een zwakke regering en een inefficiënte oppositie geven weinig vertrouwen. Toch wordt de overgang naar een democratisch systeem niet bedreigd.

In februari 1994 ontstond er ernstige sociale onrust onder de landbouwbevolking in het noorden van Paraguay. De landbouwers eisten een rechtvaardige verdeling van de landbouwgronden en een verhoging van de minimumprijzen voor katoen, het belangrijkste exportproduct. Slechts 2% van de landeigenaars bezit 85% van de grond. Wegen werden geblokkeerd en gronden in beslag genomen. De aandacht werd gevestigd op de circa 200.000 landarbeiders zonder gronden en op de onmacht van de regering om de landhervorming door te voeren. De politie ruimde de wegblokkeringen op, maar de twee vakbonden CNT (*Central Nacional de Trabajadores*) en de CUT (*Central Unica de Trabajadores*) namen het op voor de arme landarbeiders. President Wasmosy ontsloeg enkele hogere ambtenaren van het staatsagentschap dat zich met de landhervormingen moest bezighouden en gaf aan de katoenboeren de mogelijkheid om hun producten rechtstreeks aan de Braziliaanse handelaars te verkopen. Op die manier werden de Paraguayaanse tussenpersonen en hun winsten uitgeschakeld. De boeren eisten echter directe onderhandelingen met de president over minimumprijzen.

Nadien geraakte bekend dat 85 miljoen US dollar, bedoeld voor goedkope leningen aan grootgrondbezitters voor de aankoop van katoen en sojabonen, in Asunción door speculatie was verdwenen.

In mei 1994 werd een algemene staking gehouden tegen de economische politiek van de regering. De belangrijkste eisen waren een verhoging van de lonen met 40%, het schrappen van het privatiseringsprogramma, de strijd tegen de corruptie en een terugtrekking uit de Mercosur.

President Luis Gonzalez Macchi staat sedert 1999 aan het hoofd van een regeringscoalitie die bestaat uit de *Partido Colorado* (PC), die niet minder dan vijf fracties heeft, en de *Partido Encuentro Nacional* (PEN). In augustus 2000 werd Julio César Franco van de oppositiepartij *Partido Liberal Radical Auténtico* (PLRA) benoemd tot vice-president en in maart 2001 werd de regering herschikt.

De PLRA beloofde om haar steun te verlenen aan de regering bij de goedkeuring van economische hervormingen en kritische oppositie te voeren. De overgrote meerderheid van de politici van zowel regering als oppositie riepen op om de krachten te bundelen om de volgens iedereen noodzakelijke economische hervormingen door te voeren.

Samen met de verhoogde prijs van de benzine zorgde de privatisering van de water- en telecommunicatiestaatsbedrijven met de daarmee gepaarde verhoging van de openbare nutstarieven in februari-maart 2001 voor een algemeen sociaal protest dat op straat tot uiting kwam. Het is nog maar de vraag of deze regering haar volledige ambtstermijn zal uitdienen.

In april 2001 vroeg een Argentijnse rechter de uitlevering van Stroessner en in februari 2002 werd de voormalige president Raúl Cubas Grau gearresteerd toen hij terugkeerde uit Brazilië waar hij na zijn aftreden in 1999 in ballingschap leefde. Hij wordt beschuldigd van medeplichtigheid aan de dood van 7 jongeren, die begin 1999 om het leven kwamen bij een betoging. Op 28 maart 1999 legde hij zijn functie neer na de moord op zijn vice-president Luis María Argana.

In 2003 moeten normaal gemeenteraads-, parlaments- en presidentsverkiezingen plaatsvinden.

– *Mensenrechten*

Paraguay maakt zich niet schuldig aan grote schendingen van de mensenrechten. Toch vallen er elk jaar slachtoffers in het conflict tussen de grootgrondbezitters en de landloze boeren. In april 2000 had een delegatie van Amnesty International scherpe kritiek op de situatie in de gevangenissen. In december 2001 vielen twintig doden bij een opstand in de gevangenis van Ciudad del Este.

– *Economische gegevens*

– Algemeen

Na de maatregelen tot liberalisering in 1989 bleef de economie heel open en waren de beleidsinspanningen op fiscaal en monetair vlak en wat betreft deviezen eveneens bevredigend te noemen. In de eerste helft van de jaren negentig kampte de centrale regering met een klein begrotingstekort van minder dan 1% van het Bruto Binnenlands Product (BBP) en een inflatie van één punt.

Ondanks de relatief goede macro-economische beleidsmaatregelen, waren de jaren negentig niet bijzonder gunstig voor Paraguay. Tussen 1990 en 1999 daalde het inkomen per hoofd met 7%, met de sterkste daling in de laatste vijf jaar van het decennium. Dit was deels te wijten aan de aanzienlijke daling van de handel met Argentinië en Brazilië. De financiële crisissen in 1995, 1997 en 1999 en de achteruitgang van de katoensector brachten de economie zware slagen toe. Toch bedroeg de (macro-economische) jaarlijkse economische groei gemiddeld 2,6% in de periode 1990-1999. Hoewel Paraguay (relatief) meer investeert dan zijn buurlanden kent het een lagere economische groei.

Daar waar het BBP in 1997 nog met 2,6% steeg, noteerde men in de daaropvolgende jaren groeicijfers tussen -0,4% en 0,5%. In 1999 evolueerde het tekort op de begroting (1,5% van het BBP tegenover 2,2% in 1998) lichtjes in de goede richting als gevolg van de daling van de import maar in 2000 nam het tekort opnieuw toe. De inflatie bedroeg in 2001 7,2% tegenover 8,9% in 2000 en 6,8% in 1999.

De economische vooruitzichten van Paraguay blijven onzeker. Indien de regering er echter in slaagt de drastische, maar noodzakelijke fiscale hervorming door te voeren die ze voor 2001 had gepland zou de fiscale situatie moeten verbeteren en daardoor zou het terrein worden geëffend voor een reactivering van de groei. Tot dusver werd enkel een belastingverhoging in het vooruitzicht gesteld. Met de uitvoering van het privatiseringsprogramma van overheidsbedrijven zouden buitenlandse investeringen kunnen worden aangezwengeld.

Midden april 2001 sloot Paraguay een overeenkomst met het IMF inzake de implementatie van een *staff monitored programme* (SMP) dat de economische huishouding op orde zou moeten stellen. De nakende verkiezingen in 2003 maken echter dat de Paraguayaanse regering hier niet met volle overtuiging aan meewerkt ondanks het record fiscale

deficit van 330 miljoen US dollar in 2000 (maar liefst 4% van het BNP boven de vooropgestelde limiet).

Paraguay heeft een uitgebreide informele sector die zich bezig houdt met export naar en import uit de buurlanden en die bestaat uit duizenden kleine bedrijfjes en straatverkopers.

– Buitenlandse investeringen

Paraguay heeft een liberaal investeringsklimaat maar door de gevolgen van het isolement onder Stroessner, de politieke instabiliteit, de onzekerheid op juridisch gebied en de kleine markt zijn de investeringen niet zo talrijk. Toch heeft het land belangrijke troeven: de laagste staatsschuld van Latijns-Amerika, veel en goedkope arbeidskrachten, overvloedige hydro-elektrische energie en meer welvarende buurlanden. Het mist echter belangrijke mineralen en petroleum.

– In- en uitvoercijfers

Paraguay is het meest open land van de Mercosur. Brazilië is de belangrijkste handelspartner met 1/3 van de invoer en 2/5 van de uitvoer. Op het vlak van de uitvoer komt de EU op de tweede plaats. De uitvoer bestaat vooral uit landbouwproducten zoals soja, katoen, graan, vee, hout en suiker maar ook uit elektriciteit en afgewerkte producten naar Brazilië en Argentinië. Het land is kwetsbaar omdat het afhankelijk is van de weersomstandigheden, de prijzen van de landbouwproducten op de internationale markten en de economische toestand in Brazilië en Argentinië.

De Belgische en Vlaamse uitvoer naar Paraguay is minimaal. De uitvoer vanuit België bedroeg in 1998 4,7 miljoen euro, in 1999 2,7 miljoen euro en in 2000 3,1 miljoen euro. Hij bestaat vooral uit chemische producten, machines en toestellen en textiel. De invoer bedroeg 11,2 miljoen euro in 1998, 2,8 miljoen euro in 1999 en 1,6 miljoen euro in 2000. Hier gaat het vooral om landbouwproducten.

– Buitenlands beleid

De buitenlandse politiek van Paraguay wordt beïnvloed door Brazilië en Argentinië omdat het land op economisch gebied sterk afhankelijk is van zijn grote burens. De EU heeft een project voor de modernisering van de staat opgezet. Daarmee wil de EU bijdragen tot de consolidatie van de democratie.

Paraguay staat stevig onder druk van haar Mercosur-partners om de illegale handel en smokkel aan banden te leggen. Ook de VS oefenen druk uit omdat ze rechtstreeks of onrechtstreeks schade ondervinden van de aantasting van de eigendomsrechten.

Paraguay is lid van de voornaamste internationale en regionale organisaties.

– *Samenwerking met Vlaanderen en België*

De samenwerking tussen Vlaanderen en Paraguay is nagenoeg onbestaande. De baggermaatschappij Dredging voerde in het verleden wel een opdracht in Paraguay uit.

Er is geen algemeen samenwerkingsakkoord tussen België en Paraguay. Er is evenmin directe ontwikkelingshulp maar wel indirecte bijstand via niet-gouvernementele organisaties (NGO's).

VENEZUELA

– *Politieke gegevens*

Venezuela is een federale constitutionele republiek met een parlementair-presidentiële democratie. Sedert 2 februari 1999 is Hugo Rafael Chávez Frías het staatshoofd. Hij werd in juli 2000 verkozen voor een termijn van 6 jaar die verlengd kan worden. De president heeft uitgebreide bevoegdheden (regeert met decreten), maar moet niettemin zijn macht delen met het Congres. De nieuwe Grondwet dateert van 30 december 1999. Het land werd herdoopt in "República Bolivariana de Venezuela". Er zijn 23 deelstaten en een federaal hoofdstedelijk district.

De regering wordt benoemd door de president. Het kabinet telt 14 ministers maar er is een enorm verloop in ministeriële functies. De regering is in de eerste plaats loyaal tegenover de president. Het kabinet bestaat deels uit politici van het presidentiële front, *Polo Patriótico*, dat bestaat uit het *Movimiento Quinta Republica* (MVR) – de partij van de president zelf – , het *Movimiento al Socialismo* (MAS) en het *Patria para Todos* (PPT), deels uit onafhankelijken die de presidentiële lijn genegen zijn, onder meer enkele ex-militairen, "lotgenoten" van de president en oude politieke vrienden. Vooral gezien de kritische houding van de PPT (ten dele ook van de MAS) tegenover het kabinet, heeft geen enkele minister nog een specifieke kleur, tenzij zij die duidelijk MVRist zijn. Er is geen premier, noch zijn er vice-premiers.

Er is evenwel sinds het van kracht worden van de nieuwe Grondwet een vice-president. Eind januari 2000 werd Isais Rodriguez door president Chávez benoemd tot vice-president.

– Verkiezingen

Op 30 juli 2000 werden "superverkiezingen" gehouden. Het was een combinatie van presidentsverkiezingen, verkiezingen voor de nieuwe nationale assemblee, de gouverneurs, de wetgevende raden van de staten en tenslotte ook de burge-meesters van de gemeenten en steden. Op 1 oktober 2000 volgden gemeenteraadsverkiezingen. De partij van president Chávez haalde een meerderheid in alle verkiezingen.

Het nationale kiesstelsel is deels uninominaal (97 zetels in de districten) en deels gebaseerd op nationale lijsten (65 te begeven zetels). Drie zetels zijn voorbehouden aan de autochtone bevolking. Er zijn 165 leden in de Nationale Assemblee. De Senaat werd afgeschaft.

De Nationale Grondwetgevende Vergadering (ANC) heeft bij het van kracht worden van de nieuwe Grondwet het bestaande Congres (Kamer en Senaat) ontbonden en vervangen door een Nationale Wetgevende Commissie (Congresillo) bestaande uit 21 leden. Gezien de overweldigende "chavistische" meerderheid binnen de ANC zijn deze 21 leden grotendeels regeringsgezind, hoewel tenminste de helft van hen geen directe binding heeft met de MVR en gekozen werd uit de "*sociedad civil*".

– Regeringsbeleid

Het enige succes dat de regering Chávez heeft kunnen boeken is de nieuwe Grondwet. Dank zij een zeer ruime regeringsmeerderheid in de grondwetgevende vergadering komt de nieuwe Grondwet grotendeels overeen met Chávez' voorstellen. Het is bijgevolg een zeer gemengd succes. Het is een te uitgebreid document met enerzijds wel een goede mensenrechtencatalogoog *sensu largo*, maar met anderzijds ook een te sterk presidentieel regime, minder gelukkige centralistische en etatistische tendensen en een zekere militaristische ondertoon.

De president schuwt geen polemieken en zijn relatie met de media laat te wensen over. De verdeelde oppositie neemt ook geen blad voor de mond, evenmin als de "*sociedad civil*". Zelfs de Kerk mengt zich in het debat en lag al een paar keer in de clinch met de president. Dit alles geeft aanleiding tot een vrij onrustig binnenlands politiek kli-

maat dat in ongunstige zin de andere maatschappelijke ontwikkelingen beïnvloedt.

Chávez werd op 30 juli 2000 met 59,7% van de stemmen herkozen voor een eerste echte mandaat van zes jaar. Hij kan ook rekenen op een gewone meerderheid in de nieuwe Nationale Assemblee.

De jongste maanden heeft president Chávez steeds meer krediet verspeeld. De protesten tegen zijn beleid klinken steeds luider. Vakbonden, ondernemers, de Kerk en de midden- en hoogste sociale klassen lieten hun ongenoegen blijken. Op 10 december 2001 legde een algemene staking, op initiatief van de ondernemers, het land plat. Chávez reageerde met een bolivariaanse revolutionaire beweging. Eind januari 2002 betoogden 70.000 Venezolanen in Caracas.

– Politieke stabiliteit binnen de instellingen :

Omdat er op nationaal vlak praktisch geen oppositie is, zit de president stevig in het zadel. In het kabinet zetelen getrouwen en alle andere belangrijke posten werden eind 1999 door de grondwetgevende vergadering verdeeld, eveneens grotendeels onder aanhangers of tenminste sympathisanten van de president. De drie machten op federaal vlak zitten dus stevig in chavistische handen en zolang de president de lakens uitdeelt is deze toestand zeer stabiel.

In maart 2001 verving de president de minister van Defensie door José Rangel, de eerste burger op die post. Mensenrechtenbewegingen juichen dit toe, maar het leger zelf is ontevreden en dat zou een ernstig gevaar kunnen zijn voor de positie van de president.

Op regionaal en lokaal vlak daarentegen bestaat er duidelijk meer oppositie. Veel gouverneurs en burge-meesters behoren nog tot traditionele partijen en liggen niet direct op regeringslijn. Het duidelijk meer centralistische bewind van Chávez en zijn ploeg, met onder meer de inmenging van een Plan Bolivar 2000, valt daar niet in goede aarde en geeft aanleiding tot permanente wrijvingen over het toekennen van financiële middelen. Deze oppositie is echter niet sterk genoeg om het regime te kunnen ondergraven.

Hier is de president meer onderhevig aan destabilisatie, in de eerste plaats vanwege de sociale partners. Noch de vakbonden, noch de werkgeversorganisaties zijn tevreden over het beleid. De enen vooral omwille van de sterk gestegen werkloosheid, de anderen omwille van de economische stag-

natie. Nog slechts één op drie Venezolanen heeft een betrekking met een gewoon arbeidscontract. Eind 2000 was 14,1% van de actieve bevolking werkloos. Einde maart 2001 was er een 48-uren staking van de petroleumarbeiders voor loonsverhoging. Bovendien was er straatprotest van zowel ouders als leerkrachten tegen de geplande hervormingen in het onderwijs.

– *Mensenrechten*

De doodstraf werd afgeschaft voor alle misdaden. De mensenrechtensituatie bleef slecht in 1999 maar de nieuwe regering heeft reeds verschillende keren beloofd om de situatie te verbeteren. Vooruitstrevende grondwettelijke en andere hervormingen die de mensenrechten beschermen moeten nog in een effectieve administratieve en praktische vorm gegoten worden. Verdachten worden ondertussen nog willekeurig opgepakt en slecht behandeld. Sommigen worden gefolterd en zelfs standrechtelijk omgebracht. Minstens 400 gevangenen stierven ten gevolge van geweld. Aan 3.700 asielzoekers uit Colombia werd de toegang tot het land geweigerd.

– *Economische gegevens*

– Economisch en sociaal beleid

De economische toestand van het land is en blijft slecht. Het jaar 1999 was een absoluut dieptepunt in de economische geschiedenis van Venezuela met een groei van -6,1%, het verdwijnen van duizenden vooral kleinere firma's en een stijging van de officiële werkloosheid met ruim 3%. De enige lichtpunten waren een daling van de inflatie en een vrij stabiele munt, maar dat is het gevolg van de recessie, niet van een goed economisch beleid. Dit alles gebeurde ondanks een forse stijging van de olieprijs. Het drama is dat de regering de diepe recessie niet weet aan te pakken. Vele maatregelen en plannen worden aangekondigd, maar er beweegt weinig en bij nader toezien zijn die maatregelen weinig innovierend en stimulerend.

In 2000 heeft de economie zich lichtjes hersteld (+3,2%) en ook in 2001 bleef de groei stabiel. Het begrotingstekort kan enkel dank zij de olie-inkomsten onder controle gehouden worden. De hoge werkloosheid zal in de nabije toekomst niet echt teruglopen.

Algemene economische situatie¹

	Inflatie	Werkloosheid	Groei BBP
1997	50,0%	11,4%	6,4%
1998	35,7%	11,2%	0,2%
1999	23,6%	14,9%	-6,1%
2000	16,2%	13,9%	3,2%
2001	12,7%	14,1%	2,9%
(prognose)			
2002	14,3%	14,1%	3,0%
(prognose)			

De fiscale maatregelen van de regering hebben weinig aarde aan de dijk gebracht. Ze waren niet populair en zijn ondertussen al weer grotendeels opgeheven. Van een grondige hervorming van de fiscaliteit is nog niets in huis gekomen. De inkomsten uit petroleum houden de internationale muntreserves wel op een veilig peil en ze beginnen nu ook het stabilisatiefonds te spijzen, maar uiteindelijk zullen ze niet de broodnodige stimulansen voor een economische heropleving brengen. Alles wijst erop dat alle extra inkomsten, inclusief stabilisatiefonds, grotendeels zullen dienen om het logge staatsapparaat zoet te houden en om sociale voorzieningen, gezondheid en opvoeding van een ineenstorten te vrijwaren. Ondanks de bijkomende inkomsten, zal Venezuela het niet gemakkelijk hebben om zijn schulden af te lossen of om te voldoen aan financiële verplichtingen.

In februari 2002 besloot Venezuela om de wisselkoers van de bolivar, de nationale munteenheid, los te koppelen van de US dollar. Daarmee wilde de regering de hoge kapitaalvlucht een halt toeroepen en de concurrentiepositie op de wereldmarkt versterken.

– Buitenlandse investeringen

Betrouwbare statistieken over de buitenlandse investeringen zijn er eigenlijk niet. Daarbij komt nog het feit dat investeringen meestal op langere termijn gepland worden en slechts in schijven vrijgegeven worden. Het is moeilijk om cijfers te plakken op zulke schijven, cijfers die dan steeds gepaard gaan met een vertragingseffect naar gelang er een verbetering of verslechtering van de conjunctuur is. In de schaarse statistieken spreekt men over ongeveer 500 miljoen US dollar investeringen in 1999. In theorie voert de regering Chávez een eerder in-

1 Cijfers Export Vlaanderen

vesteringsvriendelijk beleid. Zo werd het aantal verdragen voor promotie en bescherming van buitenlandse investeringen uitgebreid en wordt meer juridische zekerheid geboden naast minder bureaucratie en een meer kordate bestrijding van de corruptie. Zo lang er echter geen beter zakenklimaat heerst, zullen de investeringen niet stijgen.

– Belgische investeringen in Venezuela

Gebaseerd op de laatste cijfers van de SIEX (Superintendencia de Inversiones Extranjeras) die geaccumuleerd zijn over een periode van minstens 25 jaar, maar die dienden gezuiverd te worden van een aantal niet-BLEU firma's, zou het totaal bedrag van BLEU-investeringen in Venezuela rond de 23 miljoen US dollar liggen.

Belgen hebben redelijk actieve KMO'S, die evenwel Venezolaans zijn. De belangrijkste is Couttenye C.A. (verven, lakken en lijmproducten), een KMO die rond de 300 mensen tewerkstelt.

De voornaamste Belgische investeringen komen van Bekaert, Eternit, Agfa-Gevaert, Petrinvest, SBI, Franki en Dankalux.

– In- en uitvoercijfers

Globaal gezien is de uitvoer van Venezuela in 2000 gestegen met meer dan 60%. Die stijging is vooral op rekening te schrijven van de traditionele uitvoer in de oliesector. Niet zozeer de hoeveelheid olie, wel de sterk verhoogde prijs slaat door in de uitvoerwaarde. Toch kende ook de niet traditionele uitvoer (alles behalve olieproducten) een stijging. De invoer nam eveneens toe met meer dan 20%. De handelsbalans blijft positief maar dat is bijna uitsluitend te danken aan de hoge inkomsten uit olie.

Na een sterke daling in 1999 steeg de invoer uit de EU in 2000 opnieuw van 2,57 miljard euro naar 2,87 miljard euro. Italië bleef de grootste EU-uitvoerder naar Venezuela met 701,8 miljoen euro, op ruime afstand gevolgd door Duitsland. De EU voerde voor 2,38 miljard euro in. Spanje was met 418,1 miljoen euro de grootste afnemer. De BLEU blijft in de middengroep.

– Handel tussen België en Venezuela (in miljoen euro)²

	Uitvoer	Invoer
1996	65,30	93,46
1997	98,98	117,50
1998	113,99	105,95
1999	87,71	159,11
2000	139,99	195,27

België voert vooral machines en mechanische werktuigen, elektrische machines, farmaceutische producten, melk- en zuivelproducten en organische chemische stoffen uit naar Venezuela.

De Vlaamse export bedroeg 48,76 miljoen euro in 1996, 67,70 miljoen euro in 1997, 88,89 miljoen euro in 1998, 70,40 miljoen euro in 1999 en 109,52 miljoen euro in 2000.

Merkwaardig is evenwel dat het aandeel olie in onze invoer is teruggelopen van 79% naar 72,5%. Gezien de sterke stijging van de olieprijs en ook van de dollar is echter de waarde van dit segment olie en aanverwante zo omhoog gegaan dat de 6,5% volumevermindering niet veel uitgemaakt heeft.

– *Buitenlandse politiek*

Venezuela is lid van de voornaamste internationale en regionale organisaties.

De buitenlandse politiek van president Chávez onderscheidt zich van die van zijn voorgangers door zijn grootsprakerigheid en zijn gebruik van public relations. Naast de twee hoofdcomponenten van zijn beleid – de multipolarisering en de regionale integratie – is er een derde bijgekomen: de soevereiniteit der volkeren en de niet-inmenging in de interne aangelegenheden. Die laatste beleidslijn is enigszins tegenstrijdig met de twee voorgaande, maar ze wordt op een wat speciale wijze door de president geïnterpreteerd.

– Relaties met de buurlanden

Het meest prangende probleem met Colombia is de onrustige westgrens. Chávez ziet zich als een

² Cijfers Export Vlaanderen

soort “facilitator” in de Colombiaanse burgeroorlog omdat hij bij de rebellerende groepen op een zekere sympathie kan rekenen. Gesprekken met hoge vertegenwoordigers van de Colombiaanse rebellenbewegingen FARC en ELN vinden plaats in Venezuela. Venezuela stelt zich hierbij zeer neutraal op, maar de oppositie verwijt Chávez te weinig steun voor de politiek van de Colombiaanse regering en zelfs “indirecte” hulp aan de guerrilla, wat uiteraard krachtig ontkend wordt. De relaties met het belangrijkste buurland blijven echter alles samen genomen goed.

Het grensconflict met Guyana over het omstreden Essequibo-gebied escaleert, maar voorlopig blijft het rustig. Er zijn geen aanwijzingen dat Venezuela dit conflict zou willen oplossen op niet vreedzame wijze.

Het heropleven van de samenwerking met Brazilië, vooral op commercieel en economisch vlak, dateert uit de periode Caldera II. De huidige regering zet die politiek verder verder, maar Chávez’ grootse plannen moeten ook hier met een korrel zout genomen worden. Belangrijk is de vraag van Venezuela om lid te worden van de Mercosur, waarmee de Brazilianen eerder verveeld zitten.

Na het visserijakkoord van eind 1998 is het kalmer geworden in de zeestraat tussen Trinidad en Venezuela. Maar in de betrekkingen in het algemeen is het ook kalmer geworden, te kalm. Er is nog steeds geen Venezolaanse ambassadeur in Port of Spain en over mogelijkheden voor gemeenschappelijke olie- en gasontginning wordt niet meer gesproken.

Venezuela stelt zich in het kader van de “multipolaire wereld” zeer vriendelijk op tegenover Cuba. Het schenkt Havana goedkope olie in ruil voor Cubaanse sportinstructeurs en onderwijzers. Venezuela steunt Cuba ook in zijn strijd tegen de VS.

De VS zouden niet rouwen om de val van Chávez. Ze verwijten hem zijn goede relaties met Fidel Castro, zijn bezoeken aan Libië, Iran en Irak en zijn kritiek op de Amerikaanse bombardementen in Afghanistan. Begin februari 2002 reisden vertegenwoordigers van de Venezolaanse regering en de oppositie naar Washington om te proberen de plooiën glad te strijken. De VS zijn een belangrijke handelspartner van Venezuela. Zij nemen 58% van de Venezolaanse olie-export voor hun rekening

– Regionale rol

Een sterkere rol voor Venezuela in de regio en een sterkere regionale integratie van Venezuela blijft

één van de centrale doelstellingen van het buitenlands beleid. De opening naar de Mercosur toe is weer helemaal actueel. In mei 2001 deed Venezuela zijn officiële aanvraag tot lidmaatschap, een beetje tot verving van de andere lidstaten. Er is opnieuw wat meer aandacht voor de Andijnse Gemeenschap (CAN), maar er zijn geen tekenen dat Venezuela het trage integratieritme zou willen versnellen. Onlangs werd wel de G3 tussen Mexico, Colombia en Venezuela nieuw leven ingeblazen, maar veel resultaten heeft dat nog niet opgeleverd.

– Samenwerking met Vlaanderen en België

Op 15 mei 1962 werd in Caracas een cultureel akkoord ondertekend tussen België en Venezuela. Momenteel is er geen werkprogramma meer, het laatste liep af in 1993.

Er bestaat geen bilateraal akkoord voor ontwikkelingssamenwerking tussen België en Venezuela. De ontwikkelingssamenwerking gebeurt uitsluitend door NGO’s die met lokale NGO’s en overheden en ook met de Europese Commissie samenwerken.

BRAZILIË

– Politieke gegevens

Brazilië is een federatieve republiek (República Federativa do Brasil). Elke deelstaat heeft een eigen grondwet, parlement en gouverneur.

Sedert 5 oktober 1988 is een nieuwe Grondwet van kracht. De vorige dateerde van 1964 en vertoonde autoritaire trekjes. Zo had de president de bevoegdheid om burgers hun politieke rechten voor 10 jaar te ontnemen. Studentenbetogingen, eisen voor landhervormingen en een stagnerende economie met een recordinflatie van honderd procent hadden immers een militaire staatsgreep in 1964 veroorzaakt. Castelo Branco werd de nieuwe president. Alle politieke partijen werden verboden en vervangen door een artificieel tweepartijstelsel. De regeringspartij, ARENA (*Aliança Renovadora Nacional*), bestond uit conservatieve politici die door de militairen werden gesteund. De officiële oppositiepartij MDB (*Movimento Democrático Brasileiro*) kon zich vanaf de late jaren zeventig profileren als een oppositiefrent. De president kreeg dictatoriale bevoegdheden en voerde een scherpe repressie tegen alle mogelijke of vermeende tegenstanders van het bewind. Tezelfdertijd behaalde de stadsguerrilla enige successen maar zij bleek niet opgewassen tegen het militaire bewind. Dit scenario van militaire dictatuur, stadsguerrilla en repressie zou een bekend scenario worden in

veel Zuid-Amerikaanse landen in de jaren zestig en zeventig. De late jaren zeventig kenmerkten zich door een voorzichtige liberalisering onder de presidenten Geisel en Figueiredo. De perscensuur werd ingetrokken en een algemene amnestie voor politieke gevangenen afgekondigd.

In 1982 werden voor het eerst in achttien jaar verkiezingen uitgeschreven. In 1985 werd José Sarney president namens de PMDB (*Partido do Movimento Democrático Brasileiro*), de partij die 21 jaar oppositie had gevoerd tegen het militaire bewind. Een jaar later werd een nieuw Congres verkozen dat tot taak kreeg een Grondwet op te stellen ter vervanging van de militaire Grondwet uit de jaren zestig. In deze nieuwe Grondwet werd de macht van de president beperkt en werden verregaande rechten van de arbeiders vastgelegd. Op economische gebied worden de binnenlandse maatschappijen bevoordeeld t.o.v. de buitenlandse. President Sarney's ambtstermijn eindigde met een aaneenschakeling van corruptieschandalen.

Bij de presidentsverkiezingen van 1989 stelden nog meer partijen dan voorheen hun kandidaat voor het hoogste ambt voor. De verkiezingen werden uiteindelijk gewonnen door Fernando Collor de Mello, een politicus uit het noordoosten van Brazilië, die ter gelegenheid van de verkiezingen zijn eigen partij had opgericht, de PRN (*Partido Renovação Nacional*). Hij wilde Brazilië veranderen in een moderne, liberale democratie, maar struikelde over gesjoemel en corruptie. Zijn opvolger, Itamar Franco, vormde een kabinet met vertegenwoordigers uit alle politieke geleidingen. De privatisering van bedrijven zoals voorgesteld door Collor werd op de lange baan geschoven.

In een referendum over de keuze tussen een parlementair of een presidentieel systeem opteerden de Brazilianen in 1993 met een grote meerderheid voor het presidentieel systeem. De aanstelling van Fernando Cardoso als minister van financiën had een zeer positieve impact op de economische verwachtingen. Hij werd bij de verkiezingen van oktober 1994 verkozen tot president en beloofde van de sociale rechtvaardigheid het belangrijkste punt van zijn regering te maken. De bevoegdheden van de president zijn door de nieuwe Grondwet beperkt, toch blijft de regeringsvorm eerder een presidentiële dan een parlementaire.

President Cardoso verwacht veel van het "Realplan", een anti-inflatieplan dat hij in 1994 als minister van financiën opstelde. De huidige minister van Financiën, Pedro Sampaio Malan, was de voormalige gouverneur van de Centrale Bank van Brazilië.

De invoering van het Real-plan met de koppeling van een nieuwe munt (cruzeiro real) aan de Amerikaanse dollar, bracht de inflatie terug van 50% in juni 1994 naar 2% in september 1994. De krachtlijnen van het Cardoso-beleid liggen in de hervorming van het belastingsstelsel, een betere inning van de belastingen, de strijd tegen de belastingontduiking, de privatisering van de staatsbedrijven, een afslanking van het ambtenarenbestand en de bestrijding van de corruptie op alle niveaus. Het sleutelwoord voor de Cardoso-regeringsploeg is decentralisatie. Door de afwenteling van federale taken op lokale besturen in deelstaten en gemeenten wordt getracht de corruptie en de verspilling tegen te gaan. De plaatselijke besturen krijgen echter niet voldoende financiële middelen om deze taken waar te maken.

In 1997 kon Cardoso het Congres overhalen om het verbod op te heffen waarbij politici geen twee ambtstermijnen na elkaar mochten uitzitten. De president werd in oktober 1998 herkozen. Hij was daarmee de eerste uit de geschiedenis van Brazilië die herkozen werd als staatshoofd maar ook de eerste die een ambtstermijn ongestoord kon uitoefenen.

De gemeenteraadsverkiezingen van 2000 leverden winst op voor de linkse oppositie maar de meerderheid hield goed stand. Die meerderheid wil in het vooruitzicht van de presidentsverkiezingen die in de tweede helft van 2002 plaatsvinden, nog enkele hervormingen doorvoeren. Een groot aantal schandalen kunnen evenwel roet in het eten gooien.

De wetgevende macht bestaat uit 2 Kamers : het Huis van Afgevaardigden (*Câmara dos Deputados*) met 513 leden die voor 4 jaar worden verkozen en de Senaat (*Senado Federal*) met 81 leden die voor 8 jaar worden verkozen.

Sedert november 1989 worden de president en de vice-president rechtstreeks verkozen en kregen alfabeten voor het eerst stemrecht. Er bestaat stemrecht voor alle burgers vanaf 16 jaar.

– *Mensenrechten*

De doodstraf wordt niet meer toegepast voor gewone misdrijven. Martelingen zijn dagelijkse kost in politiebureaus, in detentiecentra voor jongeren en in gevangenissen. Sterfgevallen in deze instellingen worden niet onderzocht. Politie en 'doodseskaders' die gerelateerd zijn aan de veiligheidsdiensten, bleven in 1999 burgers en ook kinderen vermoorden in omstandigheden die doen denken aan

extragerechtelijke executies. Activisten voor landhervormingen werden in verschillende staten lastiggevallen en aangevallen door gewapende bendes die ingehuurd werden door landeigenaars, blijkbaar met de stilzwijgende goedkeuring van politie en overheid.

– *Economische gegevens*

Ondanks de economische groei van meer dan 10% per jaar in de periode 1968-1976 is er nog geen vooruitzicht op een adequate aanpak van de enorme sociale problemen. Het officiële werkloosheidscijfer is ongeveer 7% maar de open en verborgen werkloosheid wordt geschat op 15%. Daarnaast is er voor 20% van de beroepsbevolking een 'marginale' werkgelegenheid, gekenmerkt door uiterst lage productiviteit en onvoldoende inkomen. Door de economische crisis en de enorme inflatie ging het sedert 1981 bergaf met de levensomstandigheden van tweederde van de bevolking. President Cardoso maakte de *cesta básica*, de korf met 13 levensnoodzakelijke producten, zoveel duurder dat deze opnieuw buiten het bereik van één derde van de bevolking kwam. Een kwart van de 170 miljoen inwoners leeft in absolute armoede. 44% van alle Latijns-Amerikaanse armen leeft in Brazilië.

Bij zijn aantreden heeft president Cardoso duidelijk gemaakt dat zijn regering de economische stabilisering belangrijker acht dan een sociaal programma. Het geld voor de ondersteuning van de economie zal moeten bespaard worden door de inkrimping van de sociale voorzieningen.

Slechts een kwart van de Brazilianen leeft op het platteland en drie vierden in de steden en nog steeds trekken mensen van het platteland naar de stad. Deze migratie is het gevolg van de zeer ongelijke landverdeling. Eén procent van de landeigenaren bezit de helft van het land terwijl de helft van de boeren slechts 2,5% van het land bezit. De rest, of zo'n twaalf miljoen boeren heeft helemaal geen land en trekt rond als seizoensarbeiders. Tijdens verkiezingsperiodes beloven verschillende partijen landhervormingen, maar deze stuiten steeds op verzet van de machtige grootgrondbezitters.

Brazilië kwam als eerste land van de Mercosur uit de financiële crisis van 1999. Nadat de groei in 1999

toch nog positief bleef, is die groei in 2000 opgeklimmen tot meer dan 4%. In 2001 was de groei iets minder uitgesproken. Hieruit mag toch blijken dat de Braziliaanse economie sterker en veerkrachtiger is dan soms gedacht wordt.

Algemene economische situatie³

	Inflatie	Werkloosheid	Groei BBP
1997	6,9	5,7	3,2
1998	3,2	7,6	-2,4
1999	4,9	7,6	2,7
2000	7,0	7,1	4,2
2001	6,7	7,7	1,6
(prognose)			
2002	6,5	7,5	2,0
(prognose)			

– Industrie

De automobiellindustrie is zeer belangrijk. De vraag blijft stijgen, zowel op gebied van auto's, autobussen, vrachtwagens, tractoren als landbouwmachines.

– Landbouw

In de jaren zeventig koos de militaire dictatuur voor een grootscheepse mechanisatie van de landbouw met op export gerichte monoculturen. Landarbeiders werden massaal in de werkloosheid gedreven. Er was evenmin een doordacht landhervormingsbeleid zodat kleine boeren door de versnippering van hun gronden op de duur niets meer overhielden. Op die manier ontstond de *Movimento dos Sem Terra* (de beweging van mensen zonder grond). Het aantal mensen zonder grond wordt thans op meer dan 4 miljoen geschat. Nochtans voert president Cardoso een ambitieus maar realistisch landbouwbeleid.

De massale stuwdamprojecten zorgden voor extra problemen voor de Braziliaanse boeren. Ofwel verloren zij hun land, ofwel werd hun watertoevoer ontregeld. De Belgische energiegroep Tractebel krijgt veel kritiek wegens zijn belangrijke rol in het bouwen van stuwdammen voor de elektriciteitsproductie.

³ cijfers Export Vlaanderen

Evolutie van de in- en uitvoer tussen België en Brazilië (in miljoen euro)⁴

	Uitvoer	Invoer
1996	555,68	587,26
1997	720,13	944,97
1998	714,98	1.310,31
1999	582,53	1.241,31
2000	859,20	1.622,46

De Belgische uitvoer bestaat vooral uit vervoermaterieel, machines en mechanische werktuigen, materiaal voor de lucht- en ruimtevaart, organische chemische stoffen en farmaceutische producten.

- *Buitenlandse politiek*
- Relaties met de buurlanden

Met uitzondering van Chili en Ecuador, grenst Brazilië aan alle Zuid-Amerikaanse staten. Het maakte in augustus 2002 van de viering van zijn 500-jarig bestaan handig gebruik om alle staatshoofden van Zuid-Amerika uit te nodigen in Brasilia voor de eerste Zuid-Amerikaanse top. Die top zorgde voor een nieuw elan in de integratie en de politieke samenwerking. Er werd overeengekomen om een integratieplan op te stellen, om een vrijhandelszone te creëren en om de democratische beginselen te versterken. Brazilië wierp zich eerder op als bemiddelaar dan als regionale leider.

- Regionale rol

Op 1 januari 1995 is Mercosur, het grootste handelsblok van Latijns-Amerika, in werking getreden. Dit blok van 200 miljoen mensen en vier landen, Argentinië, Brazilië, Paraguay en Uruguay, heeft besloten zich economisch te gaan organiseren. Argentinië en Brazilië nemen natuurlijk het grootste deel voor hun rekening met 96% van het BBP van het nieuwe blok. De vijandige relatie die vroeger tussen deze landen bestond en die door de militaire dictaturen onderhouden werd om de binnenlandse repressie te rechtvaardigen, werd door de nieuwe burgerregeringen vervangen door een politiek van economisch neo-liberalisme. Mercosur is daarvan een uiting. Brazilië wil Mercosur uitbreiden, in eerste instantie met Chili en Bolivia die reeds geassocieerd lid zijn, en later met de andere Zuid-Amerikaanse landen.

Brazilië en Argentinië zijn economisch complementair : Argentinië is vooral een landbouwland terwijl Brazilië eerder een industrieland is. Deze specialiteiten kunnen zij door marktvergroting verder uitbouwen. Via een afschaffing van de importbelemmeringen tussen de deelnemende landen en een gemeenschappelijk tarief tegenover derden willen ze in de toekomst komen tot een economische unie naar Europees model. Sinds het oprichtingsverdrag van Asunción in 1991 is de handel tussen de lidstaten verdrievoudigd. Toch staan nog veel producten op de lijst van uitzonderingen voor verhandeling tegen het nultarief. Deze zouden op middellange termijn echter weggewerkt worden.

In 1992 werd een Gemengd Raadgevend Comité opgericht, bestaande uit vertegenwoordigers van de Commissie van de EU en van de Groep Gemeenschappelijke Markt en Mercosur, om de inter-institutionele dialoog te ontwikkelen en te intensiveren en om het toezicht op de samenwerking te bevorderen en te verzekeren. Uit de drie voorbije vergaderingen is besloten de samenwerking in een eerste fase toe te spitsen op landbouw, technische normen en douane.

- Europese Unie

Op 15 december 1995 werd in Madrid een interregionaal raamakkoord inzake samenwerking tussen de EU en de Mercosur ondertekend. Dat akkoord benadrukte het grote belang van een politieke en economische samenwerking tussen de partijen. Het doel van deze samenwerking is een gemeenschappelijke markt voor industriële producten, een politieke dialoog en voorkeursrelaties op verschillende terreinen. Het akkoord trad op 1 juli 1999 in werking. Met dit akkoord wil de Europese Unie anticiperen op de plannen van de VS om tegen 2005 een Panamerikaanse vrijhandelszone te creëren.

- *Samenwerking met Vlaanderen en België*

De Vaste Gemengde Commissie, opgericht in uitvoering van het tussen België en Brazilië in 1960 gesloten cultureel akkoord, vergaderde tien maal. Haar laatste vergadering vond plaats in Brussel in 1990. Het akkoord liep af in 1993 en werd niet hernieuwd.

België en Brazilië zijn steeds belangrijker partners vooral door het feit dat de privatiseringen in Brazilië nieuwe perspectieven openen voor de Belgische investeerders.

⁴ Cijfers Export Vlaanderen

3. Ontstaan van de overeenkomsten

BOLIVIA

Op vraag van Bolivia heeft de BLEU in juni 1990 een eerste ontwerp van akkoord inzake de wederzijdse bevordering en bescherming van investeringen voorgesteld. De Boliviaanse overheid maakte geen specifieke opmerkingen over die tekst maar er was wel terughoudendheid i.v.m. de verwijzing naar het Internationaal Centrum voor Regeling van Investeringsgeschillen (I.C.S.I.D.) omdat Bolivia geen lid is van het Verdrag van Washington.

Een tweede aangepaste ontwerptekst werd in maart 1990 voorgesteld. Op basis daarvan werd de enige onderhandelingsronde gevoerd.

De Overeenkomst werd op 25 april 1990 in Brussel ondertekend.

PARAGUAY

Tijdens zijn bezoek aan Brussel in oktober 1991 stelde de Paraguayaanse minister voor Industrie en Handel voor om met de BLEU een akkoord inzake bevordering en bescherming van investeringen te sluiten. Bij die gelegenheid werd een BLEU-typetekst overhandigd.

De BLEU had geen bezwaren tegen het sluiten van een akkoord met Paraguay, te meer omdat een wet van begin 1992 betreffende de nationale en buitenlandse investeringen, de binnen- en buitenlandse investeerders gelijkstelt.

De onderhandelingen gebeurden op basis van de BLEU-typetekst. Zij vonden plaats op 3 februari 1992. Op diezelfde dag werd de overeenkomst geparafeerd.

De overeenkomst werd op 6 oktober 1992 in Brussel ondertekend.

VENEZUELA

Na twee onderhandelingsronden in oktober 1991 en november 1997 werd de overeenkomst tussen de BLEU en Venezuela op 7 november 1997 in Caracas geparafeerd.

De overeenkomst werd op 17 maart 1998 in Brussel ondertekend tijdens het bezoek van de Venezolaanse president.

BRAZILIË

In april 1991 ontving de BLEU de eerste signalen dat Brazilië wenste te onderhandelen over een overeenkomst inzake wederzijdse bevordering en bescherming van investeringen. De BLEU was reeds eerder vragende partij. Eind 1994 werd de BLEU voor Brazilië een prioritaire partner voor het sluiten van een investeringsverdrag.

In februari 1995 stelde Brazilië voor om onderhandelingen te starten. Die onderhandelingen vonden plaats in Brussel op 23 en 24 maart 1995. Zij werden bekroond met de parafering van de compromistekst.

De overeenkomst werd op 6 januari 1999 in Brasilia ondertekend door de Belgische minister van Buitenlandse Zaken.

II. Specifieke bespreking van de Overeenkomsten

1. Inhoud van de overeenkomsten

– *Typetekst van de Belgisch-Luxemburgse Economische Unie (BLEU).*

Reeds gedurende meer dan dertig jaar sluit de BLEU overeenkomsten met landen die geen lid zijn van de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO), die de wederzijdse bevordering en bescherming van investeringen beogen. Daarom hebben de leden van de BLEU een tekst goedgekeurd die zij aan hun gesprekspartners voorstellen als basis van de onderhandelingen. Op 29 juni 1994 heeft de Vlaamse regering die typetekst aanvaard.

Die zgn. BLEU-tekst bepaalt principieel dat elke verdragspartij eender welke soort van investeringen door een natuurlijke persoon of een rechtspersoon met de nationaliteit van de andere partij op zijn grondgebied toelaat (artikelen 1 en 2 van de BLEU-tekst). Dit is de basis voor de bevordering van de investeringen. De bescherming vindt men terug in de artikelen 3 tot 6.

Artikel 3 bevat een bepaling van niet-discriminatie en van meest begunstigde natie. Het sluit wel de voorrechten van de investeerders van een derde staat uit, die verbonden zijn aan de deelneming aan een vrijhandelszone, een douane-unie, een gemeen-

schappelijke markt of een andere vorm van regionale economische organisatie.

Artikel 4 verbiedt elke maatregel van onteigening of nationalisatie, tenzij voor het openbaar nut, de veiligheid of het nationale belang van de contracterende partij en dan op voorwaarde dat de maatregel wettelijk en non-discriminatoire is en begeleid wordt door een gepaste en reële schadevergoeding. Dezelfde principes gelden voor schade ingevolge geweld.

Artikel 5 regelt de overmakingen van alle betalingen inzake investeringen en lonen, waarbij de vrije transfer met een eventuele vergunning als principe geldt.

Artikel 6 voorziet een subrogatie van een partij of een openbare instelling in de rechten en de voordelen van investeerders met deze nationaliteit, indien die partij of instelling schadevergoeding heeft uitbetaald aan die investeerders op grond van een garantie voor een investering. De andere betrokken partij kan dan aan de subrogerende verzekeraar de wettelijke of de contractuele verplichtingen van de investeerder opleggen.

In artikel 8 worden de bijzondere overeenkomsten die vroeger tussen een partij en een investeerder van een andere partij werden gesloten, bevestigd. De bepalingen ervan vullen de algemene draagwijdte van deze typeovereenkomst aan. Met bijzondere overeenkomsten worden verbintenissen bedoeld die betrekking hebben op concrete investeringsprojecten.

De artikelen 9 en 11 regelen respectievelijk de procedure voor geschillen over investeringen tussen een investeerder van een partij en een andere partij en die tussen partijen inzake de interpretatie en de toepassing van deze typeovereenkomst.

Indien een minnelijke schikking onmogelijk blijkt te zijn, bepaalt artikel 9 dat door een arbitrage-rechtscollege een definitieve en bindende uitspraak over het geschil wordt gedaan. Geen enkele contracterende partij kan hierbij aanvoeren dat de investeerder vergoed wordt door een verzekering of garantie.

Artikel 11 bepaalt dat, na de mislukking van een minnelijke schikking via diplomatieke weg en via een gemengde commissie, een college van drie scheidsrechters wordt aangesteld. Elke partij duidt één scheidsrechter aan. Deze twee scheidsrechters duiden in onderling overleg een derde scheidsrechter als voorzitter van het college aan. Deze voorzitter

is een onderdaan van een derde Staat. Indien de scheidsrechters niet op deze wijze kunnen worden aangesteld, kan een partij zulk verzoek richten tot de voorzitter of ondervoorzitter van het Internationaal Gerechtshof. De uitspraken van het college van scheidsrechters zijn definitief en bindend.

Wat de bevordering van de investeringen betreft, kunnen nog de artikelen 7 en 10 vermeld worden, die de meest gunstige regels ervoor laten gelden. Artikel 7 bepaalt dit ten opzichte van de nationale wetgeving van de partijen en van de bestaande en toekomstige internationale of andere overeenkomsten tussen de partijen. Artikel 10 voorziet de clause van de meest begunstigde natie.

Artikel 12 stelt de investeringen die aan deze overeenkomst voorafgaandelijk met die na de inwerkingtreding ervan. De vroegere investeringen worden eveneens beschermd.

Artikel 13 bepaalt de duur en de inwerkingtreding van deze overeenkomst. Een termijn van tien jaar geldt, die zonder voorafgaande opzegging stilzwijgend verlengd wordt. De typeovereenkomst treedt een maand na de datum van de uitwisseling van de akten van bekrachtiging in werking.

– *Vergelijking tussen de BLEU-typetekst en de overeenkomst met Bolivia*

De BLEU-typetekst diende als basis voor de onderhandelingen. De afwijkingen zijn beperkt.

In de inleiding wordt gewezen op de gunstige invloed die de Overeenkomst kan uitoefenen voor de verbetering van de zakelijke contacten en de versteviging van het vertrouwen op het vlak van de investeringen.

In artikel 1 wordt de term “grondgebied” niet omschreven.

In artikel 2 is een punt 3 toegevoegd waarin gesteld wordt dat “de Overeenkomst van toepassing is op investeringen op het grondgebied van elk van de Overeenkomstsluitende Partijen zelfs wanneer die werden verricht vóór haar inwerkingtreding”. Die bepaling komt overeen met artikel 12 van de type-tekst.

In artikel 3, § 4 staat dat de behandeling en bescherming van investeringen zich niet uitstrekken tot de voorrechten die een Overeenkomstsluitende Partij toekent aan investeerders van een derde staat op grond van een Overeenkomst tot vermij-

ding van dubbele belasting of enige andere belastingovereenkomst.

Artikel 6 van de Overeenkomst handelt over de toegepaste wisselkoersen bij overmakingen. In de BLEU-typetekst komt die bepaling aan bod in artikel 5, § 3.

Artikel 7 van de Overeenkomst is artikel 6 van de BLEU-typetekst. Er is wel een punt 2 ingelast waarin staat dat de verzekeraar door subrogatie de rechten van de investeerders kan doen gelden en de erop betrekking hebbende vorderingen kan uitvoeren. De subrogatie in de rechten strekt zich ook uit tot de rechten tot overmaking en arbitrage vermeld in de artikelen 5 en 11.

De artikelen 8, 9, 10, 11 en 12 van de Overeenkomst komen overeen met de artikelen 7, 8, 11, 9 en 10 van de BLEU-typetekst.

In artikel 10, § 3 is voor het aanstellen van een scheidsman een termijn van 3 maanden voorzien (2 maanden in de typetekst).

In artikel 11, § 2 wordt aangegeven dat, wanneer er geen minnelijke schikking kan getroffen worden bij de regeling van geschillen m.b.t. de investeringen, het geschil wordt onderworpen aan internationale arbitrage. De investeerder heeft dus niet de keuze om het geschil aan de bevoegde rechtsmacht van de staat waar de investering gedaan werd, voor te leggen. In geval van internationale arbitrage kan het geschil niet voorgelegd worden aan een arbitrage-rechtbank ad hoc.

– *Vergelijking tussen de BLEU-typetekst en de overeenkomst met Paraguay*

De onderhandelingen vonden plaats op basis van de BLEU-typetekst waaraan weinig werd gewijzigd.

In artikel 2, § 2 voorziet de ontwerpstekst dat de overeenkomst van toepassing is op de investeringen verricht vóór de inwerkingtreding ervan. Op vraag van Paraguay werd toegevoegd dat deze investeringen dienen te gebeuren in overeenstemming met de wetgeving van de Overeenkomstsluitende Partijen, en dat de geschillen ontstaan vóór de inwerkingtreding van de overeenkomst, niet onder de toepassing ervan vallen.

In artikel 4, § 3 bepaalt de BLEU-typetekst dat de schadevergoedingen die uitgekeerd worden ingeval van eigendomsberovende maatregelen in de munt

van de onteigende investeerder worden geregeld. Paraguay wenste het onderscheid te maken tussen de bepaling van de vergoedingen en de betaling ervan. In dezelfde paragraaf werd toegevoegd dat de vertraging van de uitkering van de rente van deze vergoedingen niet ongegrond mag zijn.

In artikel 11 “regeling van geschillen” werd het tussentijds stadium van de lokale jurisdictie ingeschakeld bij de beslechting van investeringsgeschillen. Er werd overeengekomen om de investeerder zelf de keuze te laten tussen een lokale rechtbank en arbitrage. Hij heeft de mogelijkheid om het geschil aan arbitrage voor te leggen indien hij voor een lokale rechtbank gekozen heeft en indien die rechtbank binnen een termijn van 18 maanden geen definitieve uitspraak doet.

– *Vergelijking tussen de BLEU-typetekst en de overeenkomst met Venezuela*

De BLEU-typetekst vormde de basis van de onderhandelingen. De typetekst werd zo goed als overal gevolgd.

In artikel 1, § 1, b) wordt bij de omschrijving van de term “investeerder” “vennootschappen” uitgebreid met “alsmede elke rechtspersoon die daadwerkelijk onder toezicht staat van een in alinea 1, a en b) bedoelde investeerder”.

Aangezien “toelating” voor licenties niet vereist is in Venezuela, werd de term “laat in het bijzonder het sluiten en uitvoeren toe van licentiecontracten” vervangen door “vergemakkelijkt met name het sluiten en uitvoeren van licentiecontracten”.

In artikel 3, § 3 wordt gesteld dat de investeerders een behandeling genieten die “niet minder gunstig is dan die welke de Overeenkomstsluitende Partij aan haar eigen investeerders dan wel aan de investeerders van de meest begunstigde natie verleent.

In artikel 5, § 1, b) werd het begrip “geëxpatrieerde werknemers” beperkt tot administratief en technisch gespecialiseerd personeel.

In artikel 6 werd de subrogatie meer geëxpliciteerd n.l. in het kader van dekking van commerciële risico's.

In artikel 9 dat voorziet in internationale arbitrage wanneer zich geschillen voordoen over investeringen. Er kan geen beroep gedaan worden op het Scheidsgerecht van de Internationale Kamer van

Koophandel in Parijs of het Instituut voor Arbitrage van de Kamer van Koophandel in Stockholm.

Tenslotte is de overeenkomst eveneens van toepassing op investeringen die vóór de inwerkingtreding van de overeenkomst werden gedaan (evenwel niet op vooraf ontstane geschillen hieromtrent)(artikel 11).

– *Vergelijking tussen de BLEU-typtekst en de overeenkomst met Brazilië*

De BLEU-typtekst diende als basis van de onderhandelingen. De uiteindelijk geparafeerde tekst omvatte alle voor de BLEU belangrijke principes. Bij sommige artikelen waren enkele afwijkingen te noteren.

In artikel 3 “bescherming” werd door Brazilië voorgesteld om de behandeling van de meest begunstigde natie te combineren met de nationale behandelingen. Dat werd door de BLEU aanvaard maar op haar vraag werd hieraan toegevoegd dat de betrokken investeerder de meest gunstige oplossing mag kiezen. De uitzondering van de bescherming van de investeringen werd uitgebreid tot de internationale bepalingen inzake belastingen.

In artikel 4 “eigendomsberovende maatregelen” staat dat de intrest die betaald wordt bij een schadevergoeding na onteigening, berekend wordt door het tarief aan LIBOR i.p.v. aan het normale handelstarief.

In artikel 9 “regeling van investeringsgeschillen” werd op Braziliaans verzoek bepaald dat de keuze die de investeerder maakt om het geschil voor te leggen aan de nationale rechtbank ofwel aan arbitrage, onherroepelijk is. Dit werd evenwel aangevuld met de bepaling dat de investeerder die een geschil aan een nationale rechtbank heeft onderworpen, toch naar een arbitragerechtbank kan stappen als over het geschil geen vonnis geveld werd en als hij verklaart het niet langer aan nationale rechtspraak te onderwerpen. De BLEU heeft dat aanvaard omdat zij van oordeel is dat haar investeerders voldoende mogelijkheden hebben om een geschil toch aan arbitrage te laten onderwerpen.

In artikel 12 wordt gesteld dat de overeenkomst niet geldt voor geschillen gerezen vóór de inwerkingtreding.

Op verzoek van Brazilië werd een protocol aan de overeenkomst toegevoegd. Het maakt er integraal deel van uit en bepaalt dat de beide Overeenkomstsluitende Partijen zich het recht voorbehouden om aan de eigen ondernemingen inzake openbare aanbesteding van goederen en diensten een meer gunstige behandeling toe te kennen. Het protocol zal worden opgeschort als het hierop van toepassing zijnde artikel in de Braziliaanse Grondwet ophoudt te bestaan. Oorspronkelijk wenste Brazilië dit voorbehoud enkel voor de Braziliaanse ondernemingen maar op vraag van de BLEU werd het echter wederkerig gemaakt. Die restrictie werd op 16 augustus 1995 opgeheven zodat een ondertekening van het protocol niet langer noodzakelijk was.

2. Advies van de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen (SERV) en de Raad van State

In zijn advies d.d. 8 november 2001 sluit het Dageelijks Bestuur van de SERV zich aan bij het ontwerp van decreet.

In zijn advies d.d. 24 januari 2002 stelde de Raad van State dat het niet aangewezen is om in één ontwerp de instemming te vragen met verschillende verdragen wanneer de tekst van die verdragen niet volledig identiek is. Ik meen dat hier niet op ingegaan moet worden. In het ontwerp van decreet is immers voor elke overeenkomst een afzonderlijk artikel opgenomen. De leden van het Vlaams Parlement hebben dus de kans om één of meerdere overeenkomsten af te wijzen door tegen één of meerdere artikelen te stemmen. Deze techniek wordt enkel gebruikt voor die BLEU-overeenkomsten waar er een merkelijke achterstand in de Vlaamse instemmingprocedure is opgetreden. Die achterstand is te wijten aan een aantal factoren, onder meer het grote aantal gemengde verdragen dat sinds de staatshervorming van 1993 moest behandeld worden en de andere prioriteiten van het Vlaams buitenlands beleid. Voor recent ondertekende BLEU-akkoorden zal deze techniek niet meer gebruikt worden. Zij zullen elk in een apart decreet behandeld worden.

De Raad van State merkt ook op dat verdragen weliswaar worden gesloten door de bevoegde regeringen maar dat zij dat doen namens de rechtspersonen waarvan zij de uitvoerende macht zijn of voor wie zij optreden. De Raad van State heeft hier volkomen gelijk. De opeenvolgende Vlaamse ministers bevoegd voor het Buitenlands Beleid hebben trouwens reeds meerdere keren aan het federale ministerie van Buitenlandse Zaken ge-

vraagd om in de toekomst geen overeenkomsten te sluiten met de regering van een bepaald land. Toch ben ik van mening dat hier de officiële terminologie uit de verdragen moet gebruikt worden. Daarom wordt overigens ook in het opschrift en in artikel 2 “Bolivia” vervangen door “Bolivië”.

Tenslotte stelt de Raad dat de taalversie die primeert bij verschil in uitlegging ook aan het Vlaams Parlement wordt voorgelegd. Alhoewel dat juridisch niet noodzakelijk is en de Nederlandstalige versie volstaat, legt de Vlaamse regering bij elk investeringsakkoord ook de versie voor die gehanteerd wordt in geval van geschillen over de interpretatie en de toepassing van de overeenkomst. In dit geval wordt de Franse versie van de overeenkomsten met Bolivia, Paraguay en Venezuela en de Engelse versie van de overeenkomst met Brazilië, voorgelegd aan het Vlaams Parlement.

De minister-president van de Vlaamse regering,

Patrick DEWAELE

De Vlaamse minister van Binnenlandse Aangelegenheden, Ambtenarenzaken en Buitenlands Beleid,

Paul VAN GREMBERGEN

VOORONTWERP VAN DECREET

houdende instemming met

1. de overeenkomst tussen de Belgisch-Luxemburgse Economische Unie en de regering van de republiek Bolivia inzake de wederzijdse bevordering en bescherming van investeringen, ondertekend in Brussel op 25 april 1990,
2. de overeenkomst tussen de Belgisch-Luxemburgse Economische Unie en de republiek Paraguay inzake de wederzijdse bevordering en bescherming van investeringen, ondertekend in Brussel op 6 oktober 1992,
3. de overeenkomst tussen de Belgisch-Luxemburgse Economische Unie en de regering van de republiek Venezuela inzake de wederzijdse bevordering en bescherming van investeringen, ondertekend in Brussel op 17 maart 1998, en met
4. de overeenkomst tussen de Belgisch-Luxemburgse Economische Unie en de regering van de federatieve republiek Brazilië inzake de wederzijdse bevordering en bescherming van investeringen, ondertekend in Brasilia op 6 januari 1999

DE VLAAMSE REGERING,

Op voorstel van de Vlaamse minister van Binnenlandse Aangelegenheden, Ambtenarenzaken en Buitenlands Beleid ;

Na beraadslaging,

BESLUIT :

De Vlaamse minister van Binnenlandse Aangelegenheden, Ambtenarenzaken en Buitenlands Beleid, is ermee belast, in naam van de Vlaamse regering, bij het Vlaams Parlement het ontwerp van decreet in te dienen, waarvan de tekst volgt :

Artikel 1

Dit decreet regelt een gewestaangelegenheid.

Artikel 2

De overeenkomst tussen de Belgisch-Luxemburgse Economische Unie en de regering van de republiek Bolivia inzake de wederzijdse bevordering en bescherming van investeringen, ondertekend in Brussel op 25 april 1990, zal volkomen gevolg hebben.

Artikel 3

De overeenkomst tussen de Belgisch-Luxemburgse Economische Unie en de republiek Paraguay inzake de wederzijdse bevordering en bescherming van investeringen, ondertekend in Brussel op 6 oktober 1992, zal volkomen gevolg hebben.

Artikel 4

De overeenkomst tussen de Belgisch-Luxemburgse Economische Unie en de regering van de republiek Venezuela inzake de wederzijdse bevordering en bescherming van investeringen, ondertekend in Brussel op 17 maart 1998, zal volkomen gevolg hebben.

Artikel 5

De overeenkomst tussen de Belgisch-Luxemburgse Economische Unie en de regering van de federatieve republiek Brazilië inzake de wederzijdse bevordering en bescherming van investeringen, ondertekend in Brasilia op

6 januari 1999, zal volkomen gevolg hebben.

Brussel,

De minister-president van de Vlaamse regering,

Patrick DEWAEL

De Vlaamse minister van Binnenlandse Aangelegenheden, Ambtenarenzaken en Buitenlands Beleid,

Paul VAN GREMBERGEN

ONTWERP VAN DECREET

Brussel op 17 maart 1998, zal volkomen gevolg hebben.

DE VLAAMSE REGERING,

Op voorstel van de Vlaamse minister van Binnenlandse Aangelegenheden, Ambtenarenzaken en Buitenlands Beleid ;

Na beraadslaging,

BESLUIT :

De Vlaamse minister van Binnenlandse Aangelegenheden, Ambtenarenzaken en Buitenlands Beleid, is ermee belast, in naam van de Vlaamse regering, bij het Vlaams Parlement het ontwerp van decreet in te dienen, waarvan de tekst volgt :

Artikel 1

Dit decreet regelt een gewestaangelegenheid.

Artikel 2

De overeenkomst tussen de Belgisch-Luxemburgse Economische Unie en de regering van de republiek Bolivië inzake de wederzijdse bevordering en bescherming van investeringen, ondertekend in Brussel op 25 april 1990, zal volkomen gevolg hebben.

Artikel 3

De overeenkomst tussen de Belgisch-Luxemburgse Economische Unie en de republiek Paraguay inzake de wederzijdse bevordering en bescherming van investeringen, ondertekend in Brussel op 6 oktober 1992, zal volkomen gevolg hebben.

Artikel 4

De overeenkomst tussen de Belgisch-Luxemburgse Economische Unie en de regering van de republiek Venezuela inzake de wederzijdse bevordering en bescherming van investeringen, ondertekend in

Artikel 5

De overeenkomst tussen de Belgisch-Luxemburgse Economische Unie en de regering van de federatieve republiek Brazilië inzake de wederzijdse bevordering en bescherming van investeringen, ondertekend in Brasilia op 6 januari 1999, zal volkomen gevolg hebben.

Brussel, 19 april 2002.

De minister-president van de Vlaamse regering,

Patrick DEWAEEL

De Vlaamse minister van Binnenlandse Aangelegenheden, Ambtenarenzaken en Buitenlands Beleid,

Paul VAN GREMBERGEN